

Atıf (Cite as): Dondurucu, Z.B., & Çetinkaya, A. (2024). İletişim Bilimleri Alanındaki Sürdürülebilirlik Konulu Akademik Çalışmalara Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz. Akdeniz İletişim, (45), 27-56. <https://doi.org/10.31123/akil.1490172>

İletişim Bilimleri Alanındaki Sürdürülebilirlik Konulu Akademik Çalışmalara Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz

A Bibliometric Analysis of Academic Studies on Sustainability in Communication Sciences

Zeynep Benan DONDURUCU¹

Aysel ÇETİNKAYA^{2,3}

Öz

Bu çalışma, çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla sürdürülebilirlik kalkınma hedeflerini merkeze alan çalışmaların iletişim alanında hangi kapsamda ve yöntemle ele alındığını inceleme amacı taşımaktadır. Bu nedenle, Web of Science veri tabanında iletişim alanındaki Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı çalışmalarda ön plana çıkan tema ve metotları keşfetmek, bu çalışmaların uygulama alanında mevcut ve muhtemel gelişmelerle bağlantı düzeyini saptamak ve gelecek dönem yapılacak araştırmalara bir kaynak oluşturabilmek amacıyla 2021-2022 yılları arasındaki bağlantılı çalışmalar; yazar sayısı, kapsam/yöntem, araştırma alanı, sonuç, anahtar kelimeler ve atıf sayısı değişkenleri bağlamında bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. İlgili çalışmaların ağırlıklı olarak sürdürülebilirliğin çevresel boyutlarına odaklandığı, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal sürdürülebilirlik ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen çalışmaların disiplinler arası bir nitelik taşıdığı saptanmıştır. Ayrıca analiz sonucunda, ekonomik sürdürülebilirlik üzerine gerçekleştirilen çalışmaların sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik merkezli çalışmalara göre kısıtlı olduğu ve çalışmaların genelinin BM sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin sınırlı boyutlarına odaklandığı görülmüştür. Çalışmada saptanan diğer önemli bulgular ise, ilgili çalışmaların sektörel trendlerle uyumunun sınırlılığı ve bilgisayar destekli yeni araştırma yöntemlerinin kısıtlı düzeyde kullanımınıdır. Bu nedenle, sürdürülebilirlikle bağlantılı kalkınma hedeflerinin iletişim disiplini içerisinde, sektörel ve akademik düzeyde yeni eğilimler göz önünde bulundurularak, mevcut ve potansiyel araştırmacılara yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik Boyutları, Birleşmiş Milletler Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, İletişim Araştırmaları, Bibliyometrik Analiz*

Abstract

This study aims to examine the scope and method by which studies focus on Sustainability Development Goals with their environmental, social, and economic dimensions handled in communication. Therefore, in order to discover the prominent themes and methods in the studies linked to the Sustainable Development Goals in the field of communication in the Web of Science database, to determine the level of connection of these studies with current and possible developments in the field of practice, and to provide a resource for future research, the linked studies between 2021-2022 were examined by bibliometric analysis method in the context of the number of authors, scope/method, research area, results, keywords and number of citations. As a result, it is determined that studies mainly focused on environmental sustainability and that studies carried out in connection with environmental and social sustainability are interdisciplinary. In addition, it is seen that studies on economic sustainability are limited compared to social and environmental sustainability studies, and most of the studies focus on limited dimensions of the UN sustainable development goals. Other significant findings identified in the study are the limited compliance of relevant studies with sectoral trends and the restricted use of new computer-aided research methods. For this reason, suggestions have been made for current and potential researchers, considering new trends at the sectoral and academic level within the communication discipline of sustainability development goals.

Keywords: *Sustainability, Sustainability Dimensions, United Nations Agenda 2030 Sustainable Development Goals, Communication Research, Bibliometric Analysis*

¹ Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, benan.dondurucu@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2634-1001

² Sorumlu Yazar (Corresponding Author)

³ Doç. Dr. Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, aysel.cetinkaya@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2526-323X

Giriş

Dünyadaki kaynakların giderek sınırlı hale gelmesi, sürdürülebilirlik çalışmalarını zorunlu kılmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı 1980'li yıllarda Birleşmiş Milletler (BM)'in gündeminde yer almakla birlikte, ilk defa 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından Brundlant Raporu'nda, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini ortadan kaldırmaksızın şimdiki kuşağın mevcut ihtiyaçlarını karşılamasıdır (Brundtland, 1985). 1992'de Rio de Janeiro BM Çevre ve Kalkınma Konferansı ve 2008 G-8 ülkeleri toplantılarının ana gündem maddeleri arasında sürdürülebilirlik yer almakta olup; 2009'da BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 15. Taraflar Konferansı'nda Kopenhag Uzlaşısı kabul edilmiştir (Saydam, 2016). 2015 yılında, kabul edilen "Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" sürdürülebilir kalkınmayı sosyal, çevresel ve ekonomik boyutları ile ele alarak; yoksulluğa son, açlığa son, sağlıklı bireyler, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz su ve sıhhi koşullar, erişilebilir ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi, yenilikçilik ve alt yapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları, sorumlu tüketim ve üretim, iklim eylemi, sudaki yaşam, karasal yaşam, barış, adalet ve güçlü kurumlar, hedefler için ortaklıklar olarak 17 ana hedef olarak belirlenmiştir (Persaud & Dagher, 2021). Otuz yılı aşkın bir süredir üzerinde tartışılan sürdürülebilirlik konusunun önemi, Birleşmiş Milletler Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin küresel, ulusal ve yerel düzeyde ön plana çıkması ile, iletişim disiplininin de içerisinde bulunduğu pek çok alan için hem akademik hem de uygulama düzeyinde artmaya başlamıştır.

Sürdürülebilirlik akademik literatüre 1980'lerin ortalarında girmeye başlamıştır (Portney, 2015). Sürdürülebilirlik, bilimsel düzeyde çevre, ekonomi ve sosyal değişkenlerin birarada incelendiği interdisipliner bir çalışma alanı olarak tanımlanmakta olup; bilişim, teknoloji, mühendislik, finans, ekoloji, tarım, biyoloji, tıp, işletme, turizm, iletişim, sosyoloji, eğitim, kamu yönetimi, dil bilimi, tarih, kültürel çalışmalar gibi farklı alanların kesiştiği bir araştırma alanı olarak ön plana çıkmaktadır (Fuertes et al., 2022). BM merkezli sürdürülebilirlik çalışmaları dahilinde önemli bir yer tutan iletişim, sürdürülebilirlik hedeflerine erişilebilmesi ve bu hedeflerin kamuoyuna doğru aktarımı için kritik bir önem arz etmektedir (Genç, 2017) İletişim disiplininin uygulama alanı açısından sürdürülebilirlikle ilgili yeni trendler arasında; konunun medyada doğru ve etik temsili, farklı paydaşların sürdürülebilirlik hedeflerini kamuoyuna benimsetmedeki rolü ve işlevi, sürdürülebilirliğin işletmeler açısından marka değeri yaratma potansiyeli, çevresel sürdürülebilirlik çalışmalarının kamuoyunda yeşil aklama (green washing) suçlamaları ile ilişkilendirilmesi yer almaktadır (New Division, 2021). Ayrıca kurumlar içerisinde buldukları topluma ve paydaşlarına ekonomik, çevresel ve sosyal konularda refah bir gelecek sunabilmek için sürdürülebilirlik anlayışı ile hareket etmelidir. Toplumlarda önemli bir aktör olan kurumların sürdürülebilirlik faaliyetlerini ve felsefesini içerisinde bulunduğu topluma ve paydaşlarına iletebilmesi, bütünleşebilmesi ve sürdürülebilirlik anlayışının zihinsel portresini çizebilmesi için stratejik iletişim çabalarına ihtiyaç duymaktadır (Özgen, 2022).

Covid-19 pandemisi sonrası sürdürülebilirliğin çevresel boyutuna ek olarak, sosyal boyutu da işletmeler, hükümetler ve medya gibi farklı paydaş gruplar tarafından daha yoğun bir biçimde gündeme getirilmeye başlamıştır. Ayrıca, sürdürülebilirlik alanında eğitilmiş ve donanımlı iletişim uzmanlarına duyulan ihtiyaç artmış (Hoy, 2023); akademik düzeyde de sürdürülebilirlik araştırmaları ön plana çıkmaya başlamıştır. İletişim çalışmaları hem uygulama hem de akademik araştırmalar itibari ile disiplinler arası bir özellik taşımakla olup; sosyal, teknolojik, ekonomik ve çevresel alandaki gelişmeler ve değişimler alanı da etkilemektedir (Herbst,

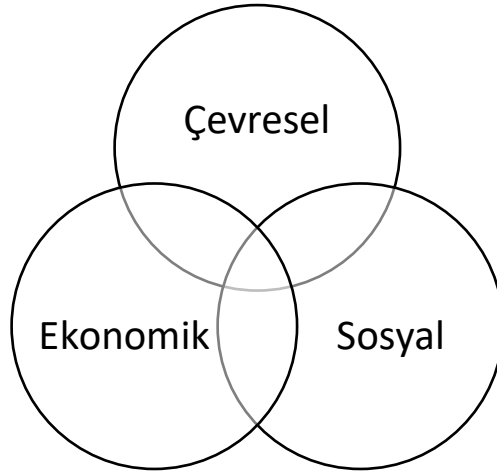
2008). Yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile, iletişim araştırmalarında mevcut zengin ve çeşitli verilerin toplanıp analiz edilmesi için; farklı yöntemler geliştirilmesi zorunlu bir hale gelmiştir. Bir araştırma probleminin farklı yönlerini incelemek için nicel ve nitel araştırma yöntemlerini (derinlemesine görüşme, anket, odak grup görüşmesi, etnografi vb.) birleştiren karma modellerin kullanılması; büyük veri setlerinin incelenmesi için bilgisayar destekli programların kullanımı (makine öğrenimi, büyük veri analizi, duygu analizi vs.) veya araştırılmak istenen konu özelinde dijital olarak yeni ve yaratıcı araçlar geliştirilmesi (örneğin anket veya görüşme sorularının dağılımı için online platformlar oluşturma, gerçek zamanlı verinin görselleştirilmesi için yapay zeka merkezli araçlar geliştirme) iletişim alanında yapılan araştırmalarda ön plana çıkan yöntemlerdir (LinkedIn, 2023).

İlerleyen dönemlerde daha da önem arz eden bir araştırma alanı haline gelmesi ön görülen sürdürülebilirliğin iletişim disiplini çerçevesinde nasıl ele alındığını inceleyen bibliyometrik çalışmalar, alan yazında sınırlıdır. Bu çalışmalara Meseguer-Sánchez et al.'nin (2021), 2001 ve 2021 yılları arasında Web of Science veri tabanı (WOS) içerisinde sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) konulu araştırmalar arasındaki ilişkiyi analiz ettiği ve Canon et al.'nin (2022), 1996-2020 Web of Science'da, "iklim" ve "iletişim" anahtar kelimeleri içeren çalışmaları, interdisipliner ilişkileri irdeleme ve sentezleme amacıyla incelediği bibliyometrik analizler örnek verilebilir.

Literatürde sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma konusunu merkeze alan ve iletişim bilimleri alanında gerçekleştirilen bibliyometrik analizlerin kısıtlı olmasından hareketle, iletişim çalışmaları içerisinde sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin nasıl ele alındığının ortaya konması; bu çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Ayrıca, Web of Science veri tabanının BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini, sürdürülebilirlik konusunda yapılan çalışmalarla ilişkilendirme imkânı tanınması, akademik alanda bu hedeflerle ilgili yapılan çalışmalara görünürlük ve önem kazandığının bir göstergesidir. Bu nedenle analiz, Web of Science veri tabanında iletişim alanında gerçekleştirilen ve BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olan çalışmaların yapılandırma biçimlerinin ve bu çalışmalarda hangi araştırma yöntem ve tekniklerinin kullanıldığının keşfedilmesini amaçlamaktadır. Analiz kapsamında, ilk olarak sürdürülebilirlik kavramı ve boyutları irdelenmiş; ardından WOS'da iletişim alanında sürdürülebilirlik konusunda 2021-2022 yılları arasında BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantılı çalışmalar, bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir.

1. İletişim Disiplini Bağlamında Sürdürülebilirlik Kavramı ve Boyutları

Sürdürülebilirlik, gelecek nesillere de kaynak aktarımı ve çevreye verilen zararlara yönelik düzeltici adımların hayata geçirilmesi olarak tanımlanabilir (Hawken, 2015). Sürdürülebilirlik yaklaşımında öne çıkan en önemli nokta, kaynakların sınırsız tüketiminin engellenerek, bireylerin sürdürme kabiliyetinin geliştirilmesidir. Sürdürülebilirliğin sosyal, çevresel ve ekonomik olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır (Saydam, 2016). Aşağıda yer alan şekilde sürdürülebilirliğin üç boyutu ve birbirleri ile olan ilişkileri yer almaktadır.

Şekil 1. Sürdürülebilirliğin Boyutları

Kaynak: (De Boer, 2000; White & Lee, 2009)

Günümüzün küresel iktisadi sistemi içerisinde işletmelerin ekonomik sorumluluklarına ek olarak, toplumsal ve çevresel sorumlulukları da bulunmaktadır. Dolayısıyla ekonomik sürdürülebilirlik sağlanırken, çevresel ve sosyal beklentilerin de dikkate alınması gerekmektedir (Aksoy Hazır, 2018; Sharma & Ruud, 2003). Ayrıca, günümüzde sürdürülebilirliğe iş dünyası, hükümetler, sivil toplum örgütleri, kamu kuruluşları ve yurttaşları da sürdürülebilirliğin önemli paydaşları haline getirmiştir (Abbott, 2012). Sürdürülebilirlik çalışmalarının yerel, ulusal ve küresel düzeyde öneminin giderek artmasından ötürü, iletişim disiplininin hem uygulama hem de araştırma alanında; konu ön plana çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik iletişimi konusunda yapılan çalışmaların farklı sektörler özelinde yürütüldüğü görülmektedir. Akbayır (2019) tarafından yapılan çalışmada, sürdürülebilirlik iletişimi faaliyetleri halkla ilişkiler perspektifinden ele alınmış, sürdürülebilirlik iletişiminde yararlanılan iletişim araç ve yöntemleri, Anadolu Efes sürdürülebilirlik iletişimi faaliyetleri kapsamında incelenmiştir. Çalışma sonunda ise, projenin devamlılığının sağlanmasında, paydaşların çevresel ve toplumsal dönüşümün etkin hale getirilmesinde ve belirlenen sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada halkla ilişkiler çabalarının etkin olduğu ortaya konulmuştur. Demirci (2022) tarafından yapılan çalışmada ise, sürdürülebilirlik iletişimi araçları olan web siteleri ve raporlar beş banka özelinde incelenmiş, sürdürülebilirlik kavramının bu kaynaklardaki yer alma biçimleri analiz edilmiştir. Bankaların kavramı yerleştirme ve yaygınlaştırma konusunda çaba gösterdikleri ancak sürece toplumsal dinamikleri dahil ederek araçları geliştirmekte yetersiz kaldıkları saptanmıştır. Turizm sektöründeki sürdürülebilirlik iletişimi faaliyetlerine yönelik çalışmaları literatür taraması yöntemiyle inceleyen Tölkes (2018), mevcut araştırmaların yeşil otellerin pazarlanması ve çevresel sürdürülebilirlik üzerine odaklandığını ortaya koymuştur. Olumlu tüketici tepkilerine yol açan kişisel iletişim kanalları ve mesaj faktörleri hakkında ise çalışmaların yeterli veri sunmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Lahtinen et al.'in (2017), ormancılık sektöründeki sürdürülebilirlik iletişimi faaliyetlerinin boyutlarını ölçme amaçlı yapılan akademik çalışmalara dair yürütülen literatür çalışmasında, ilgili literatürün sektörün sürdürülebilirliği için paydaş iletişiminin rolünü vurguladığını ancak farklı paydaşlara yönelik olarak ormancılık sektörünün imajının nasıl oluşturulacağı ve iletileceği konusunda özel bir bilgi içermediği ortaya koyulmuştur. Meseguer-Sánchez et al. (2021), 2001 ve 2021 yılları arasında Web of Science veri tabanı (WOS) içerisinde sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk konulu araştırmaları incelemiş ve bu alanda gerçekleştiren çalışmalarının artış eğiliminde olduğunu saptamıştır. Meseguer-Sánchez et al. (2021), BM Gündem 2030

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı iletişim çalışmalarının bibliyometrik açıdan analizinin eksik olduğunu ifade etmektedir. Buna bağlı olarak araştırmacılar, gelecek dönem çalışmaların bu boşluğun giderilmesine yönelik gerçekleştirilmesi önerisi getirmektedir.

Sürdürülebilirliğin vazgeçilmez unsurlarından olan iletişimde, mesajın doğru hedef kitleye aktarımı, hedef kitlenin doğru analizi, geri bildirim mekanizmalarının inşası gibi çok sayıda unsur bulunmaktadır (Kuşay, 2019). Sürdürülebilirlik iletişimi içerisinde bireylerin davranışlarını etkilemek için toplulukları harekete geçirmek ve sorunların çözümüne dahil etmek ön plana çıkmaktadır (Godemann & Michelsen, 2011). Doğru stratejik iletişim yöntemleri ile bireylerin davranışlarını şekillendirmek ve yurttaşları çözüme dahil etmek, geleceği sürdürülebilir bir biçimde şekillendirmek için önemli fırsatlar yaratabilir.

Sürdürülebilirlik iletişimi, kurumları hedef kitleleri ile buluşturmakla birlikte, onları geleceğe de bağlamakta ve mevcut değerlerin üzerine katılan yeni değerlerle ihtiyaca yönelik bilinç oluşumunu desteklemektedir (Kuşay, 2019). Bu özellikleri ile sürdürülebilirlik iletişimi; sürdürülebilirlik vizyonunu merkeze alarak, toplumunun gelecekteki gelişimi ile ilgilenen karşılıklı bir anlayış süreci olup; yaşanan sorunların nedenlerinin irdelenmesiyle toplumsal farkındalığın artışı, bireysel ve toplumsal düzeyde hareketlilik oluşumu ve gelişmenin tetiklenmesi gibi çok sayıda noktada etkin olmaktadır (Genç, 2017). Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin doğru iletişim stratejileri ile topluma aktarımı, toplumun bu konudaki farkındalık ve bilinç düzeyinin artırılmasına katkı sağlamaktadır.

Çevresel, sosyal, ekonomik boyutlarıyla sürdürülebilirliğe yönelik farkındalık yaratılması ve istenen davranış değişikliklerinin kalıcı hale gelmesinde bütünsel bir yaklaşım benimsenmelidir (Özgen, 2022; Saydam, 2016). Sürdürülebilirlik iletişimi, bireylerin var olan çevreleri ve sosyal dünyayla ilişkilerini sorgulamasını, eleştirel farkındalık geliştirmesini amaçlamakta olup; bu sorgulamanın temelinde bilimsel bilgi ve araştırma yer almaktadır. Sürdürülebilirlik iletişiminin temel özellikleri ise; problemleri durum ve nasıl ele alınacağına yönelik yansıtma, kavramın çok boyutlu yapısına bağlı olarak çatışma, çatışmaların çözülmesi için sürdürülebilirliğe yönelik toplumsal kabul sağlama, toplumsal kabul sonrası normalleşme eğilimi, normalleşme eğiliminin yaratabileceği ilgi azalmasına bağlı olarak kavramı medya ile ilişkilendirerek dengeleme olarak sıralanabilir (Godemann & Michelsen, 2011). Uygulama düzeyinde ise, toplumun ilgilendiği sürdürülebilirlik konularının sürekli paylaşımı, sürdürülebilir yaşam tarzı ve tüketimin benimsetilmesi, sürdürülebilirlik iletişiminin ana hedefleri arasında yer almaktadır (Yükselen, 2020).

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin kaynak devamlılığı ve toplumsal refah içi taşıdığı önem göz önüne alındığında hem araştırma hem de uygulama alanı ile iletişim anahtar bir nitelik kazanmaktadır. Bu nedenle, uygulamalı sürdürülebilirlik iletişimi çalışmaları kadar, kavramın akademik çevrelerce bilimsel temeller ışığında incelenerek toplumla paylaşılması hem iletişim disiplininin sürekliliği hem de gelecek dönemlerde sürdürülebilirlik merkezli çalışmaların akademi-sektör iş birliğinde doğru yapılandırılması için elzemdir. Genç, (2017) sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik stratejileri açısından iletişimin niçin önemli olduğu sorusundan hareketle yürüttüğü çalışmada, ulaşılmaması gereken hedef kitleler nezdinde ortak anlayış oluşturma, kitle iletişim araçları vasıtasıyla sürdürülebilirlik konusunda gündem yaratma, farkındalık ve bilinç oluşturma, aynı zamanda da kurumların itibarına katkı sağlama açısından iletişimin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Sürdürülebilirliğin hükümetler ve uluslararası kuruluşlar nezdinde de taşıdığı önem göz önüne alındığında, sürdürülebilirlik konusunda farkındalığın yükselmesinde geleneksel ve yeni iletişim kanallarının önemi artmaktadır. Bu nedenle, uygulamalı sürdürülebilirlik iletişimi çalışmaları kadar, kavramın akademik çevrelerce bilimsel

temeller ışığında incelenerek toplumla paylaşılması hem iletişim disiplinin sürekliliği hem de gelecek dönemlerde sürdürülebilirlik merkezli çalışmaların akademi-sektör işbirliğinde doğru yapılandırılması için elzemdir. Ayrıca, sürdürülebilirlik çalışmaları alanında küresel, ulusal ve yerel düzeyde ilerleme sağlanabilmesi için de BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilgili faaliyetlerinin de akademi-sektör arasında stratejik ortaklıklar kurularak yürütülmesi önem taşımaktadır.

2. Çalışmanın Metodolojisi

2.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, Web of Science veri tabanında bulunan ve iletişim alanında BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların bir çerçevesinin çizilmesidir. Birleşmiş Milletler Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda, iletişim bilimleri alanında yapılan çalışmalarda ön plana çıkan yaklaşımlar ve kullanılan yöntemlere yönelik olarak Türkçe alanyazına katkı sağlanması çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

2.2. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın evrenini Web of Science veri tabanında, 2000-2023 yılları arasında iletişim alanında sürdürülebilirlik üzerine gerçekleştirilen 833 akademik çalışma oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi türlerinden ölçüt örnekleme türü ile, örnekleme 2021-2022 yıllarında yapılan çalışmalar dahil edilmiştir. Bu örnekleme türünde belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, durumlar ya da nesnel gözlem birimi olarak ele alınmaktadır (Şeref & Karagöz, 2019). Bu çalışmada belirlenen ölçütler ise, incelenen veri tabanındaki çalışmaların iletişim bilimleri alanında gerçekleştirilmesi, BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olması ve yıl aralığıdır. Ayrıca bibliyometrik analizlerde araştırma amacına bağlı örneklem kriterlerinin belirlenebilmesi (Aktoprak & Hursen, 2022; Meral et al., 2020) bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleminin tercih edilmesinde etkili olmuştur.

Araştırma platformu ise Web of Science (WOS) veri tabanı olarak belirlenmiştir. Web of Science, farklı alanlarda yayın türlerini de bünyesinde bulundurması nedeniyle, bu çalışmada kullanılan bibliyometrik analizler için olanak sağlamaktadır. Ayrıca Web of Science, sosyal bilimler alanındaki önemli atıf dizinleri olan Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (AHCI) dizinleri de içermektedir (Şeref & Karagöz, 2019). Araştırma kapsamındaki tarama İngilizce dilinde yapılmış ve bulgular tercüme edilerek sunulmuştur. Tarama, 1-30 Mayıs 2023 tarihleri arasında iki araştırmacının katılımı ile gerçekleşmiş ve analizler belirlenen kriterler üzerinden iki araştırmacı tarafından birlikte yapılmıştır.

2.3. Çalışmanın Araştırma Soruları

Çalışmada geliştirilen araştırma soruları ise şunlardan oluşmaktadır:

- 1- İnceleme döneminde, Web of Science veri tabanında iletişim çalışmaları alanında yer alan “sürdürülebilirlik” konulu araştırmalarda, BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden hangilerine yer verilmektedir?
- 2- İnceleme döneminde , Web of Science veri tabanında iletişim çalışmaları alanında yer alan “sürdürülebilirlik” konulu araştırmalarda, sürdürülebilirliğin hangi boyutu (çevre, sosyal ve ekonomik) en fazla ele alınmaktadır?

3- İnceleme döneminde, Web of Science veri tabanında iletişim çalışmaları alanında yer alan “sürdürülebilirlik” konulu araştırmalarda, BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine hangi yayıncılar, hangi yayın türünde, kapsamda/yöntemde niceliksel olarak daha yüksek düzeyde içeriğe yer vermiştir?

4- İnceleme döneminde, Web of Science veri tabanında iletişim çalışmaları alanında yer alan “sürdürülebilirlik” konulu araştırmalarda hangi anahtar kelimeler niceliksel olarak daha yüksek düzeyde bulunmaktadır?

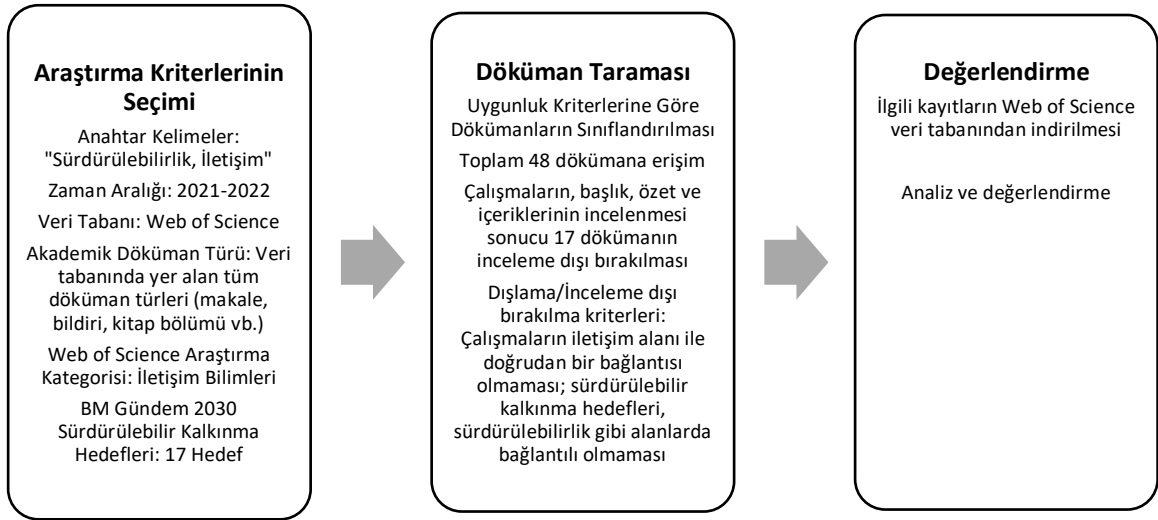
2.4. Çalışmanın Yöntemi

Nitel veri toplama yöntemleri arasında yer alan doküman analizleri, yazılı belgelerin içeriklerinin sistematik olarak incelendiği bir araştırma tekniğidir (Corbin & Strauss, 2014; Kırıl, 2020). Doküman analizlerinden bibliyometrik analiz tekniği, tez, makale gibi akademik belgelerin farklı yöntemlerde analiz edilmesine ve bilimsel olarak değerlendirilmesine olanak sağladığı için (Beşel, 2017; Coşkun et al., 2014), bu çalışmada bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, bir bilim alanında yapılan çalışmaları ve bilimsel katkıları inceleyen bir teknik olarak tanımlanmaktadır. Bibliyometrik analiz tekniği betimleyici ve değerlendirici türlerde gerçekleştirilebilmekte olup; betimsel bibliyometrik analizler, incelenen çalışmaların içerik olarak irdelenmesi ve alan yazında incelenecek çalışmaların çeşitli kriterler bağlamında incelenmesini merkeze almaktadır (Babacan & Tektaş, 2022; Evren & Kozak, 2012; Osareh, 1996).

Borgman (1989), Borgman & Rice (1992), Paisley’in (1989) bibliyometrik analiz tekniğini kullanarak gerçekleştirdiği ve bu tekniğin alanda kullanımına öncülük eden çalışmalarının, iletişim araştırmaları ile ilgili olarak bütüncül bir çerçeve çizmeyi amaçladığı ve bu alandaki akademisyenlere yön gösterici olmayı hedeflediği görülmektedir. Literatürde son dönem çalışmalar incelendiğinde ise, spesifik alanlara yönelik olarak iletişim çalışmaları alanında bibliyometrik analizler gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışmalara Wu et al.’un (2021) çevre alanında stratejik iletişim faaliyetlerini merkeze alan yayınları incelediği araştırma; Kim, Kang & Lee’nin (2021) dijital pazarlama alanında yayınlanan akademik makaleleri incelediği çalışma; Ji, Tao & Rim’in (2020) kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları ile ilgili olarak akademik çalışmaları incelediği analizler örnek olarak verilebilir. Görüldüğü üzere bibliyometrik analiz tekniği, iletişim bilimleri alanındaki akademik belgelere yönelik doküman analizlerinde hem bütüncül hem de özel alanlara yönelik olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, iletişim alanındaki BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olarak Web of Science veri tabanında yer alan akademik çalışmalara yönelik olarak bir doküman incelemesi yapılması amaçlandığından, bu nitelikteki araştırmalarda sıklıkla kullanılan bibliyometrik analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Bu tekniğin seçilmesinin temel sebebi, iletişim alanında BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı sürdürülebilirlik çalışmalarının, konu, ilgili kalkınma hedefi, yöntem gibi kriterler bağlamında genel bir çerçevesinin oluşturulmasının amaçlanmasıdır.

Araştırmada, 2021-2022 döneminde WOS veri tabanında <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search> adresi üzerinde yer alan arama çubuğuna “sustainability, communication” (sürdürülebilirlik, iletişim) anahtar kelimeleri girilerek bir tarama yapılmış, tarama sonucu elde edilen sonuçlar “communication” (iletişim) alanı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca veri tabanının, BM’nin 2030 yılına kadar ulaşılması hedeflenen sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içeren bir sınıflandırma yapmaya olanak tanınması da (Clarivate, 2023; UN, 2023) analizin bu hedefleri içeren çalışmalarla

sınırlandırılmasında belirleyici olmuştur. Analizde kullanılan kriterler, Meseguer-Sánchez et al.'in (2021) sürdürülebilirlik iletişimi ve KSS ilişkisini; Ghani et al.'in (2022) yüksek öğrenim kurumlarında sürdürülebilirlik eğilimlerini inceledikleri araştırmaları temelinde oluşturulmuştur. Bu çalışmalarda kullanılan kriterlerin analize temel olarak alınmasının nedeni, ilgili analizlerin iletişim araştırmaları alanında gerçekleştirilmesi ve bu çalışmada da kullanılan betimsel bibliyometrik analiz yaklaşımını benimsemeleridir. Betimsel bibliyometrik analizler tanımlayıcı bir özellik taşıdığı ve kesitsel olduğu için, metrikler yayınlanan makale türü (makale, rapor), yazar sayısı, derginin araştırma alanı, yıl ve alıntı sayısı gibi kriterleri temel almaktadır. Ayrıca, tanımlayıcı betimsel analiz metrikleri araştırma konusuna göre farklılaşabilmekte olup; ülke, konu içeriği, araştırma yöntemi, atıf sayısı gibi metrikler de analiz içerisine eklenebilmektedir (Thompson & Walker, 2015). Bu nedenle, bu analizde kullanılan metrikler, ilgili araştırmalar temel alınarak çalışmaya katkı sunan yazar sayısı, yıl, kapsam/yöntem, anahtar kelimeler, sonuç ve atıf sayısı olarak belirlenmiştir.

Şekil 1. Veri Toplama Süreci

Analizde içerleme kriterleri ise, Web of Science veri tabanında iletişim bilimleri araştırma kategorisinde bulunma, ilgili veri tabanında BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olma, "sürdürülebilirlik, iletişim" anahtar kelimelerini içerme olarak belirlenmiştir. Dışlama kriterleri ise, çalışmaların iletişim bilimleri alanında yapılmaması veya disiplinle bağlantısı olmaması, sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve sürdürülebilirlik alanı ile bağlantısız olma olarak belirlenmiştir. Web of Science veri tabanında, araştırma dönem aralığında gerçekleştirilen çalışmaların taranmaya başlanması olasılığı nedeniyle, daha sağlıklı bir analiz yapılabilmesi için analiz Ağustos 2023 döneminde gerçekleştirilmiştir. Yapılan tarama sonucunda, toplam 48 adet dokümana ulaşılmıştır. Dışlama kriterleri doğrultusunda 17 çalışma analiz dışı bırakılmış olup; içerleme kriterlerine uygun çalışmalar kayıt altına alındıktan sonra, betimsel bibliyometrik analiz uygulanmıştır ve bulgular tablolştırılmıştır.

2.5. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Web of Science veri tabanında, 2021-2022 döneminde ilgili kriterler doğrultusunda incelenen akademik çalışmalara yönelik olarak gerçekleştirilen bibliyometrik analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. 2021-2022 Web of Science Veri Tabanında Çevresel Sürdürülebilirlik Konulu Çalışmaların Analizi

Yazarlar/Yıl/ Yazar Sayısı	Yayın Türü/ Yayın İsmi/ Yayıncı/ Web of Science Araştırma Kategorileri	Kapsam/Yöntem	BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi/Sonuç	Anahtar Kelimeler	Atıf
1. (Welzenbach- Vogel et al., 2021) (4)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	İçerik Analizi Almanya'da 2015 ve 2017 yılları arasında yayınlanan ulusal yazılı ve görsel- işitsek basında yer alan plastik ile ilgili haberler, temalar, plastik riskler ve sürdürülebilir ürün kategorileri bağlamında incelenmiştir.	İklim Eylemi İlgili haberlerin çoğunlukla plastik zararları ve sürdürülebilir ürünlerin faydalarına odaklanan bilgilendirici bir yapıda olduğu saptanmıştır.	Plastik kullanıcısı, risk iletişimi, sürdürülebilirlik iletişimi, kitle iletişimi, içerik analizi	5
2. (Dobbins et al., 2021) (3)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	Literatür Taraması Çalışmada sürdürülebilirlik ve çevre iletişimde yaşanan iletişim problemleri ve yararlanma odaklı değerlendirme yaklaşımının çevre iletişiminde sağlayabileceği potansiyel irdelenmiştir.	İklim Eylemi Farklı paydaş grupların stratejik iletişim sürecine dahil olabileceği yararlanma odaklı değerlendirme yaklaşımının geliştirilmesi önerilmiştir.	Çevre iletişimi; çevre politikası, sürdürülebilirlik; yararlanma odaklı değerlendirme, değerlendirme kullanımı	1
3. (Hawley & Mocatta, 2022) (2)	Makale Popular Communication Taylor & Francis Routledge İletişim	Belgesel/Anlatı Analizi Çalışmada, Avustralya'da iklim krizinin önlendiği bir gelecek kurgusu üzerine 2040 adlı belgeselde kullanılan temalar, aktörler ve kurgunun inşa edilme biçimleri analiz edilmiştir.	İklim Eylemi İklim iletişiminde gerçeğe dayalı hayal etme metodunu ve pozitif duyguları merkeze oturutan belgesellerin, olumlu davranış kalıplarının inşasında etkisi olabileceği öne sürülmüştür.	Çevre iletişimi, belgesel ve sosyal değişim; çevreci sinema, ekranda sürdürülebilirlik, pozitif çevre mesajları	2
4. (DiRusso & Myrick, 2021) (2)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge	Deney-Anket ABD'de 465 kişiye plastik kullanımı ile umut, korku, öfke temaları taşıyan Instagram postlarının gösterildiği bir deney ve mesajları değerlendirme	İklim Eylemi Korku, öfke, umut temaları taşıyan gönderilerin ikna edici bir nitelik taşıdığı, ancak öfkenin plastik karşıtı tutumları	Sürdürülebilirlik duygu çerçevesi, Bilgi işleme, kurumsal sosyal sorumluluk	13

	İletişim- Çevre Araştırmaları	biçimlerine yönelik anket gerçekleştirilmiştir.	güçlendirici bir etkisi olduğu saptanmıştır.		
5. (Wagenknecht et al., 2021) (8)	Makale JCOM-Journal of Science Communication Scuola Int Superiore Studi Avanzati- S I S S A-Int Sch Advanced Studies İletişim	Çoklu Örnek Olay Analizi Çalışmada gezici bir otobüsle vatandaşlara bilimsel deney yapma olanağı sunan DITO's projesi, koku kirliliğine karşı bilim insanları ve yurttaşlar arasında iş birliği amaçlı D-Nose projesi, bülbül popülasyonunun interaktif haritalandırma ve yurttaş katılımı ile takibini amaçlayan Nightingale projesi incelenmiştir.	İklim Eylemi Yurttaşların bilime ve bilim iletişimine dahil olmasının, bilimin kamusal aktarımına dair sorunları çözebileceği çıkarımında bulunulmuştur. Bu nedenle, paydaş etkileşimi, esneklik, dinamizm gibi öğelerin iletişim sürecine dahil edilmesi önerilmiştir.	Yurttaş bilimi, gelişen dünyada bilim iletişimi; bilim iletişimi teori ve modelleri	17
6. (Chen & Zhao, 2021) (2)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	Söylem Analizi 2001-2020 döneminde, Factiva ve Nexis Uni kullanılarak, dış basın kaynaklı 80 haber, Çin'in çevre politikasına olumlu, nötr yaklaşan ve ideolojik/politik olarak olumsuz değerlendiren içerikler olarak sınıflandırılarak, tartışmacı söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir.	İklim Eylemi Çin'in çevre politikasını olumlu değerlendiren haberlerle birlikte, sosyalist propaganda bağlamında ele alan haberlere bağlı olarak, dış basında Çin'in sürdürülebilirlik çalışmalarının temsilinin yetersiz olduğu saptanmıştır.	Çin, ekolojik medeniyet, ekolojik sosyalizm, çevre iletişimi, mesaj çerçeveleme	13
7. (Diaconeasa et al., 2021) (5)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	İçerik Analizi 2014-2018 döneminde, Almanya, İtalya ve Romanya'da ulusal gazetelerde, sürdürülebilir yemek konulu 2155 içerik konu/tema, yıllara göre haber içeriklerinin değişimi ve haber dilindeki ülkesel farklılıklar bağlamında içerik	İklim Eylemi Ülkelere göre sürdürülebilir yiyeceklerin kültürel farklılıklara bağlı olarak haberlerde farklı temsil edildiği ve sürdürülebilir beslenmeyi destekleme biçimlerinin ülkeye göre	Sürdürülebilir tüketim, Sürdürülebilir yemek; medya söylemi, Karşılaştırmalı ülke analizi, Kitle iletişimi	5

		analizi yöntemi ile incelenmiştir.	değiştirdiği saptanmıştır.		
8. (Jalili, 2021) (1)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	Literatür Taraması Çevre sorunları içerisinde askeri personelin rolü, çevresel farkındalık inşasında askeri personel eğitimi, sürdürülebilirlik anlayışının ordu içi yaygınlaştırılması konuları, İngiltere ve ABD merkezli özel birimler çerçevesinde tartışılmıştır.	İklim Eylemi Geleneksel örgüt yapısına sahip ordularda da çevre sorunlarına yönelik farkındalık ve iletişim olanaklarının, stratejik iletişim yöntemleri ile geliştirilebilmesi için öneriler getirilmiştir.	Ordu eğitimi, PME; ordu sürdürülebilirliği Çevre güvenliği, çevre eğitimi	2
9. (Stoddart et al., 2021) (4)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	İçerik Analizi Kanada'da yüksek tirajlı 2 ulusal ve 4 yerel gazetede Covid-19 döneminde iklim krizi konulu haberler, aylık-yıllık değişim, haber çerçeveleme ve mesaj biçimleri kategorileri bağlamında içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.	İklim Eylemi Salgının Kanada medyasında yüksek yayılımı olan iklim krizi haberlerinde bir düşünüşe neden olduğu, iklim aktivistlerinin iki sorunun birlikte çözümüne dair önerilerini içeren haberlere yoğun yer verildiği saptanmıştır.	İklim değişikliği, medya çerçeveleme, KOVİD-19, Kanada	24
10. (Rabello et al., 2021) (5)	Makale Information Communication & Society Taylor & Francis Routledge İletişim- Sosyoloji	Ağ Analizi 2018-2019 döneminde İngiltere ve Meksika'da İnternet'te kaya gazı tartışmalarında karşıt görüşte olan taraflar haritalandırılarak; görüşlerin destekleyici, karşıt ve nötr olarak nasıl görselleştirdiğini ve gerekçelendirdiğini gösteren bir ağ haritalandırması gerçekleştirilmiştir.	İklim Eylemi Tüm grupların görselleştirme tekniklerini etkin kullandıkları, Güney Afrika'da tarafların görsel kullanımının daha yüksek olduğu, İngiltere'de karşıtların nötr çağrışımlı imajlar, Meksika'da karşıt ve savunucuların insan figürlerini görselleştirdiği saptanmıştır.	Tartışma, görsel içerik, dijital metotlar, görsel ağ haritalaması, kaya gazı	5
11. (Huber et al., 2022) (4)	Makale	İçerik Analizi	İklim Eylemi	Çevre iletişimi, bilim iletişimi,	4

	Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	TikTok EkoTok'ta çevresel problemlerle ilgili olarak ortak kullanıcılar tarafından 16 Mart 2021 tarihine kadar gönderilen 242 video; konu, rasyonel çağrışım/kanıt kullanım düzeyi, içerik türleri ve kullanıcı etkileşimi kriterleri bağlamında içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.	Influencerların sürdürülebilirlik konusunda takipçilerine bireysel düzeyde sorumluluk almalarına yönelik çağrıda bulduklarını, eğlenceli temelli bir ağ olan TikTok'da sürdürülebilirlik konulu bilimsel içeriklerin yüksek etkileşim elde ettiği saptanmıştır.	sürdürülebilirlik, sosyal medya, TikTok	
12. (Doudaki & Carpentier, 2022) (2)	Makale Central European Journal of Communication Polish Communication Association İletişim	Ağ Analizi/İçerik Analizi İsveç'te çevreci Facebook gruplarına yönelik bir ağ analizi yapılarak, 152 grup incelemeye alınmıştır. Mayıs 2019- Ağustos 2020 döneminde, gruplar içerisindeki iletişim biçimi, çevre sorunlarına yönelik insan merkezli/çevre merkezli bakış açılarının mevcudiyeti kriterleri dahilinde içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.	İklim Eylemi/Karasal Yaşam İlgili grupların çevresel sorunlara yaklaşımlarına ilişkin insan merkezli hegemonik bir görüşü merkeze almaktan ziyade, çevre merkezli olduğu ve eleştirel olduğu saptanmıştır.	Facebook Grupları, sürdürülebilirlik, çevre merkezilik, insan merkezilik, hegemonya	3
13. (McGreavy et al., 2022)(7)	Makale Frontiers in Communication Frontiers Media İletişim	Etnografi/Yarı Yapılandırılmış Görüşme ABD'de kıyı yaşamı korunmasına yönelik E-DNA projesi paydaşların örgütsel yapılarının stratejik iletişim ve iş süreçleri etnografik olarak gözlemlenmiş ve proje ekibine farklı kurumlardan katılan ve görevleri farklı	İklim Eylemi, Sudaki Yaşam Farklı paydaş grupların ortak çalışmasının stratejik iletişim problemlerine sebep olduğu, ancak disiplinler arası ortak çalışma anlayışının bilginin ortak üretimini desteklediği ve	Stratejik iletişim, retorik, disiplinler arası iş birlikleri, epistemik otorite, çevresel DNA, e-DNA, etik	3

		15 kişi ile projede stratejik iletişimin rolüne yönelik görüşmeler gerçekleştirilmiştir.	etkili iletişim becerileri ile sorunların çözüldüğü saptanmıştır.		
14. (Canon et al., 2022) (3)	Makale Public Understanding of Science Sage İletişim- Bilim Tarihi ve Felsefesi	Bibliyometrik Analiz/Ağ Haritalandırma 1996-2020 döneminde Web of Science veri tabanında, "iklim" ve "iletişim" anahtar kelimeleri taratılarak ulaşılan 2995 çalışma, ağdaki yerleri, bağlantıları yoğunluk, modülerlik ve geçişlilik kriterleri üzerinden incelenmiştir.	İklim Eylemi İncelenen eserlerin iletişim çalışmaları kapsamında sınıflandırılma düzeyinin düşük, sınıflandırılmaya katılmayan çalışmaların bir bölümünün iletişimle ilintili, çalışmaların risk, paydaş ve medyada kriz iletişimine odaklandığı saptanmıştır.	Bibliyometri, iklim değişikliği, iklim iletişimi, bilgi haritaları, ağ analizi, bilim iletişimi	2
15. (Carbonell et al., 2022)(4)	Makale Comunicar Grupo Comunicar İletişim	Derinlemesine - Odak Grup Görüşmesi İspanya'da eğitim yöneticileri, öğretmenler, eğitici eğitimcileri ve araştırmacılardan oluşan 53 kişi ile sürdürülebilirlik eğitimi ve iletişimine yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.	İklim Eylemi Gençlerin iklim değişikliği konusunda bilinç düzeyinin mevcut eğitim müfredatı ve iletişim çalışmalarına bağlı olarak yetersiz kaldığı saptanmış; olumlu ve olumsuz gelecek senaryoları oluşturularak, iletişim önerileri getirilmiştir.	Nitel araştırma, sosyal sürdürülebilirlik, müfredat tasarımı, söylem çözümlemesi	6
16. (Fonseca & Castro, 2022)(2)	Makale Environmental Communication -A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim- Çevre Araştırmaları	Söylem Analizi- Tematik Analiz İklim hareketinin önemli isimlerinden Greta Thunberg'in 2018 ve 2020 yılları arasında gerçekleştirdiği 25 konuşmada ikili karşıtlıklar sosyal temsil teorisi, aktörleri çerçeveleme biçimi kalıp yargı içeriği	İklim Eylemi Thunberg'in konuşmalarında halk/lider, kurban/suçlu gibi ikili karşıtlıklar oluşturduğu, harekette halk ve gençliği pozitif aktörler, siyasetçileri ve işletmeleri negatif aktörler	İklim değişikliği, aktivizm, gençlik, çevre vatandaşlığı, sosyal psikoloji	6

		modeli, çevre vatandaşlığı inşa biçimi ve yeşil vatandaş teorisi bağlamında söylemsel ve tematik olarak incelenmiştir.	olarak kurguladığı, çevresel vatandaşlığı bireysel yaşama dahil edilen bir hayat tarzı olarak ele aldığı saptanmıştır.		
17. (Borg et al., 2022) (3)	Makale Communication Research And Practice Taylor & Francis Routledge İletişim	Deney-Anket Sosyal medyada yüksek etkileşim oluşturan dört su altı kirliliği belgesel kesiti (Plastik Okyanus), (Atıkla Savaş), (Mavi Gezegen) (Plastik'te Boğulma), Avusturalya'da 1001 kişilik bir deney ve kontrol grubuna izlettirilmiş olup; plastik kirliliğine yönelik farkındalık ve tutum ölçümü için 515 kişiye anket uygulanmıştır.	Sudaki Yaşam Uyarıcı video klipleri izleyen katılımcıların plastik kullanımı karşı farkındalık ve tutumlarının izlemeyen katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu ve sosyal medyada çevre belgeseli etkileşiminin ise, çevreye sorunlarına yönelik farkındalığı yükseltebileceği saptanmıştır.	Davranış, sosyal normlar, tek kullanımlık plastikler, sosyal medya, belgesel	-

Çevresel sürdürülebilirlik merkezinde iletişim alanında 2021 yılında 10, 2022 yılında ise 7 çalışma yayınlanmıştır. Çalışmaların beşinin 2, üçünün 3, dördünün 4, iki çalışmanın 5 yazarlı olduğu ve birer çalışmanın da 1, 7 ve 8 yazarlı olduğu görülmüştür.

Çalışmaların tamamı makale formatında yayınlanmış olup; en fazla çalışmanın yer aldığı derginin Environmental Communication - A Journal of Nature and Culture (9) olduğu saptanmıştır. Prestijli bir yayın kuruluşu olan Taylor & Francis Routledge tarafından yayınlanan derginin Web of Science araştırma kategorileri ise; iletişim ve çevre araştırmaları olup, interdisipliner bir özellik taşımaktadır. Bilim, tarih felsefesi ve sosyoloji de araştırma alanları arasında yer almıştır. Web of Science veri tabanında uluslararası yayıncılar tarafından yayımlanan dergilerin dışında, ülkeler nezdindeki üniversite dergilerinin de yer aldığı görülmektedir. Bu araştırmada uluslararası yayıncıların dergileri dışında, İspanya, İtalya ve Polonya gibi ülkelerdeki ulusal üniversite dergilerinin de yayım imkânı bulunduğu çalışmada saptanan önemli bir bulgudur.

İnceleme sonucunda, 2 çalışmanın değerlendirme; diğer çalışmaların araştırma/analiz içerdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma olarak yapılandırılan çalışmaların 7 tanesinde çoklu yöntem kullanıldığı tespit edilmiştir. Kullanılan yöntemler irdelendiğinde, içerik analizi yapılan çalışmaların 3'ünün gazetecilik ve birinin sosyal medya alanıyla ilgili olduğu görülmüştür. Söylem analizi yapılan iki çalışmadan birinin ikna edici iletişim, diğerinin ise gazetecilik alanı ile bağlantılı olduğu saptanmıştır. Deney ve anket metodlarının bir arada kullanıldığı iki çalışmanın ikna edici iletişim; çoklu örnek olay analizi yapılan çalışmanın bilim iletişimi ve belgesel/anlatı

analizi yapılan çalışmanın sinema ve televizyon alanıyla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca derinlemesine görüşme tekniğinin kullanıldığı çalışmalardan birinin eğitim iletişimi, diğerinin ise stratejik iletişim üzerine gerçekleştirildiği ve odak grup görüşmesi/etnografi gibi nitel araştırma yöntemleri ile desteklendikleri saptanmıştır. Ek olarak, 3 çalışmada ağ analizi yöntemi kullanılmıştır. Ağ analizi metodunun iklim iletişimi, gazetecilik, grup iletişimi gibi farklı alanlarda çevresel sürdürülebilirlikle bağlantılı olarak kullanıldığının saptanması; inter disiplinler iletişim araştırmalarında yeni ve yaratıcı tekniklerin uygulandığının ortaya konması açısından da önem taşımaktadır.

BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri açısından çalışmalar incelendiğinde, on yedi çalışmanın 14'ünün sadece iklim eylemini merkeze aldığı görülmüştür. Bir çalışma hem iklim eylemi hem sudaki yaşamı merkeze alırken ve bir çalışma da sudaki yaşam konusuna odaklanmıştır. Geri kalan bir çalışma ise karasal yaşamı temel almıştır. İlgili çalışmaların ağırlıklı olarak iklim eylemini merkeze alması, iklim değişikliğine karşı mücadele sürecinin iletişim araştırmaları içerisinde temsil alanının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak diğer hedeflerle ilgili çalışmaların sayısal yetersizliği veya mevcut olmaması, iletişim çalışmalarını alanında bu sorunların temsil düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin sürdürülebilirlik ve çevre ile bağlantılı kavramlar (çevre iletişimi/politikası/eğitimi, iklim/iklim değişikliği vb.) olduğu saptanmıştır. Çalışmaların hepsi atıf almış olup, en fazla atıf sayısı taramanın yapıldığı dönemde (1-30 Mayıs 2023) 24 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. 2021-2022 Web of Science Veri Tabanında Sosyal Sürdürülebilirlik Konulu Çalışmaların Analizi

Yazarlar/Yıl/ Yazar Sayısı	Yayın Türü/ Yayın İsmi/ Yayıncı/ Web of Science Araştırma Kategorileri	Kapsam/ Yöntem	BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi/Sonuç	Anahtar Kelimeler	Atıf
1. (Weaver, 2021) (1)	Makale Communication Research and Practice Taylor & Francis Routledge İletişim	Literatür Taraması Avustralya ve Yeni Zelanda'da gerçekleştirilen iletişim konferansları merkezinde, akademisyenlerin açık bilim iletişimi; bilginin popülerleşmesi, bilimsel çalışmaları kamuya aktarma sürecinde yaşanan iletişim sorunları irdelenmiştir.	Eğitimde Nitelik Farklı akademisyenleri n iletişim çalışmalarında sürdürülebilirlik e ilgili görüşleri irdelenerek; doğru iletişim teknikleri kullanımının sürdürülebilirlik ve etkili bilim iletişiminde de yol gösterici olabileceğine yönelik öneriler getirilmiştir.	Açık bilim, bilim topluluğu, kamu aydınları, düşünce liderliği, kurumsal iletişim	-
2. (Gallagher & Beveridge, 2021) (2)	Makale Journal of Business and Technical Communication	Literatür Taraması Sürdürülebilirlik iletişimi araştırmalarında web kazıma veri toplama yöntemleri	Eğitimde Nitelik Web kazıma yöntemlerinin, şeffaflığa dayalı veri yönetim sistemlerini	Web kazıma, veri oluşturma, veri toplama, sürdürülebilirlik metotları	6

	Springer İletişim/İşletme	irdelenmiştir ve proje odaklı veri kazıma teknikleri için gerekli olan beceri ve kazanımlar tartışılmıştır.	destekleme, görselleştirme ve analiz kolaylığı, topluluk iş birlikleri ve etkileşim kolaylığı faydaları ortaya konmuştur.		
3.(Kumar et al., 2021) (3)	Makale Communication Studies Taylor & Francis Routledge İletişim	Deney ABD’de 10 lise öğrencisine, karma gerçeklik ortamında kendi şehirlerini kurdukları sarmal gerçeklik oyununda, karşılıklı etkileşim içerisinde sürdürülebilirlik parametrelerini sağlayan şehirler inşa etmelerine yönelik deney yapılmıştır.	Eğitimde Nitelik Deneklerin etkileşim oluşturmasının, sürdürülebilirlik konusunda öğrenme deneyimlerini olumlu etkilediği saptanmış olup; sürdürülebilirlik farkındalığı için etkileşimli sarmal oyunların kullanımına yönelik öneriler geliştirilmiştir.	Bilgisayar destekli katılımcı öğrenme, sarmal gerçeklik, katılımcı simülasyonlar, oyun odaklı öğrenme, ekoloji eğitimi	4
4. (Martins & Oliveira, 2021) (2)	Bildiri 4th International Conference on Digital Design and Communication (Digicom) Springer İletişim, Bilişim, Disiplinlerarası Uygulamalar	Örnek Olay Analizi %100 bitkisel Shoyce markasının, TikTok mücadelelerinde etiket kullanımı, Facebook, Instagram ve Tiktok’ta kampanyalarının organik ve ücretli tanıtım/etkileşim biçimleri analiz edilmiştir.	Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam Hangi videoların ve kampanyaların daha yüksek etkileşim oluşturduğu belirlenerek, sağlıklı yaşam markalarının sosyal medyada stratejik iletişim süreçlerine yönelik öneriler getirilmiştir.	Video, sosyal medya, günlük olmayan içecekler, sürdürülebilirlik, Shoyce	-

5. (Hentz et al., 2022)(3)	Makale Business and Professional Communication Quarterly Sage İletişim	Literatür Taraması İşletme ve iletişim lisans programlarında sürdürülebilirlik derslerinin yeri ve konumlandırılma biçimi değerlendirilmiş olup; zihinsel modellerin ve eleştirel düşünmenin sürdürülebilirlik eğitimi üzerindeki etkisi tartışılmıştır.	Eğitimde Nitelik İlgili programlarda konuya yönelik teknik becerilerin yanı sıra, sürdürülebilirlik eğitiminin zihinsel modelleri ve eleştirel düşünmeyi destekleyen daha kapsamlı bir yapıda olması gerektiği çıkarımında bulunulmuştur.	Sürdürülebilirlik, bireysel iletişim, duygusal zekâ, zihinsel modeller, gelişimsel karmaşıklık	-
6. (Şardağı, 2022) (1)	Makale Turkish Review of Communication Studies Marmara Univ, Fac. Communication İletişim	İçerik Analizi Türkiye’de halkla ilişkiler programları bulunan 70 üniversitenin müfredatları, program isimleri, sürdürülebilirlik konulu derslerin mevcudiyeti, dersin niteliği, dersin yılı, ismi ve iletişim disiplini ile ilintisi bağlamında incelenmiştir.	Eğitimde Nitelik Sürdürülebilirlik derslerinin devlet üniversiteleri programlarında yetersiz olduğu, vakıf üniversitelerinde ise seçmeli ders olarak sunulduğu saptanmış olup; ilgili müfredatlara sürdürülebilirliğin eklenmesine yönelik öneriler getirilmiştir.	Sürdürülebilirlik, üniversite, eğitim, halkla ilişkiler, içerik analizi	2
7. (Weder, 2022)(1)	Makale JCOM-Journal of Science Communication Scuola Int Superiore Studi Avanzati-S I S S A-Int Sch Advanced Studies İletişim	Proje Analizi Avusturya’da sürdürülebilirlik temalı #sonçoğluluk öğrenci aktivizmi projesi, çöplerle konuya yönelik farkındalık amaçlı kampüste gerçekleştirilen uygulamalar ve projenin sosyal, yaygın medya çıktıları incelenmiştir.	Eğitimde Nitelik Kampüste yaratılan çöpten duvarların yüksek medya görünürlüğü ve sosyal medya etkileşiminin sürdürülebilirliğe yönelik toplumsal farkındalığı artırma potansiyeli taşıdığı tartışılmıştır.	Topluluk hareketi, çevre iletişimi, bilim ve teknoloji ile kamu etkileşimi	2
8. (Greco, 2022)(1)	Makale Argumentation	Dilbilimsel Analiz İngiliz giyim markası Primark’a	İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	alt tartışma, materyal başlangıç	4

	Springer İletişim/Dil Bilimi/Felsefe	karşı çevreci modayı savunan 3 örgütün Twitter’ da çoklu tartışma yaratma ve işletmenin sürdürülebilirlik politikasını gerekçelendirme biçimleri dilbilimsel olarak analiz edilmiştir.	Twitter’da ilgili aktivist grupların, sosyal sürdürülebilirlik konusunda çoklu tartışmalar yaratabilecek içerik üretme ve gerekçelendirmeye düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.	noktası, SUBDIMA Twitter, Locus, çoklu diyalog	
9.(Brüggemann et al., 2022) (3)	Makale Journalism Practice Taylor & Francis Routledge İletişim	İçerik Analizi 2016 yılında, Almanya, Hindistan ve İngiltere’de 6 ulusal gazetede 10.000’den fazla yemek haberi, eğlence, sağlık, sürdürülebilirlik, gelenekler ve ritüeller, kolaylık ve fiyat kategorilerinde incelenmiştir.	Sorumlu Üretim ve Tüketim/ Yoksulluğa Son İlgili haberlerin genelinde (Almanya’da daha düşük düzeyde olmakla birlikte) “yemek” temasının apolitik sunulduğu ve sürdürülebilirlik bağlantısının sınırlı olduğu saptanmıştır.	Yiyecek, gazetecilik, çerçeveleme, başlık modelleme, uluslararası karşılaştırmalı araştırma	3
10. (Ofori-Parku & Koomson, 2022)(2)	Makale Public Relations Review Elsevier İşletme-İletişim	Söylem Analizi 2007-2021 döneminde İngiliz petrol şirketi Tulow’un web sitesinde çevresel etki raporları, KSS raporları ve basın bültenleri; gösterme, tartışma, tahmin, azaltma ve yoğunlaştırma ve perspektifleştirme stratejileri üzerinden tarihsel söylem analizi yöntemi ile çözümlenmiştir.	Yoksulluğa Son İncelenen dokümanlardaki sürdürülebilirlik vurgusunun, Afrika ülkelerinde bölge halkına firmayı iyilik yapan bir aktör olarak konumlandırma üzerine odaklanan söylemsel stratejileri merkeze aldığı ve çevreye verilen zararı azaltan bir yapıda olduğu saptanmıştır.	Kurumsal sürdürülebilirlik, söylemsel-tarihsel yaklaşım, sürdürülebilirlik çerçevesi, konu yönetimi, hegemonik globalleşme, paydaşlar, kurumsal hegemonya, KSS, eleştirel söylem çözümlemesi	4

Sosyal sürdürülebilirlik merkezinde iletişim alanında 2021 yılında 4, 2022 yılında ise 6 çalışma yayınlanmıştır. Çalışmalardan dördünün 2, üçünün 1, diğer üçünün ise 3 yazarlı saptanmıştır.

Çalışmaların birinin bildiri, diğerlerinin makale formatında ve farklı dergilerde yayınlandığı tespit edilmiştir. Yayıncı kuruluş açısından ise sosyal bilimler alanında prestijli yayın kuruluşları arasında yer alan Taylor & Francis Routledge ve Springer kaynaklı yayınların daha yüksek sayıda olduğu, Elsevier ve Sage kaynaklı çalışmalara da yer verildiği görülmüştür. Ayrıca, analizde Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi süreli yayınlarından Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi'nin ve İtalya merkezli JCOM kaynaklı çalışmaların olduğu da saptanmıştır. Bu sonuçlar, ulusal yayıncıların iletişim alanındaki sosyal sürdürülebilirlik çalışmalarının veri tabanında temsil imkânı bulduğunu göstermektedir. Web of Science araştırma kategorileri irdelendiğinde ise 4 çalışmanın işletme, dil bilimi, felsefe, bilişim gibi alanlarla bağlantılı dergilerde yayınlandığı görülmektedir. Bu veriler, iletişim alanında gerçekleştirilen sosyal sürdürülebilirlik çalışmalarının disiplinler arası bir özellik taşıdığını göstermektedir.

Yapılan analizde 3 çalışmanın değerlendirme çalışması biçiminde kaleme alındığı, 7 çalışmada ise araştırma/analiz gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Sosyal sürdürülebilirlik konulu çalışmalarda, nicel ve nitel yöntemlerden tekil olarak yararlanılmıştır. Araştırmalarda kullanılan yöntemler incelendiğinde; içerik analizi yapılan 2 çalışmanın medya ve halkla ilişkiler, söylem analizi gerçekleştirilen çalışmanın eleştirel halkla ilişkiler, deney metodunun bilgi iletişim teknolojileri, örnek olay analizinin sosyal medya araştırmaları kapsamında gerçekleştirildiği saptanmıştır. Bir eğitim/çevresel sürdürülebilirlik çalışmasında proje analizinin yapıldığının görülmesi, sosyal sürdürülebilirlik çalışmalarının yöntem olarak çevresel sürdürülebilirlik çalışmalarından farklılaşabildiğini göstermektedir. Değerlendirme çalışmaları açısından ise saptanan en önemli bulgu, iletişim araştırmalarında ve bilim iletişimde sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağı sorunsalının da akademik düzeyde bir tartışma alanı yarattığının tespitidir. Alanda, eğitimde nitelik ve yeni iletişim teknolojilerini merkeze alan yayınlar gelişmiş ülkeler merkezinde yoğunlaşsa da gelişmekte olan ülke merkezli çalışmalara da yer verilmiştir.

İletişim alanında sosyal sürdürülebilirliği merkeze alan çalışmaların çoğunluğu, eğitimde nitelik hedefini merkeze almaktadır. Kısıtlı olarak, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, yoksulluğa son, sağlıklı ve kaliteli yaşam hedeflerini merkeze alan çalışmalar saptanmakla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliği, eşitsizliklerin azaltılması gibi sosyal hedefleri temel alan iletişim çalışmaları analizde tespit edilmemiştir.

Anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde ise, sürdürülebilirlik anahtar kelimesinin genelde ortak anahtar kelime olarak kullanıldığı ve diğer anahtar kelimelerin bu alanda gerçekleştirilen çalışmaların konu farklılıklarına bağlı olarak daha dağınık bir yapı gösterdiği saptanmıştır. Çalışmalardan 3 tanesi hiç atıf almamış olup, en fazla atıf sayısı taramanın yapıldığı dönemde (1-30 Mayıs 2023) 6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3. 2021-2022 Web of Science Veri Tabanında Ekonomik Sürdürülebilirlik İletişimi Konulu Çalışmaların Analizi

Yazarlar/Yıl/ Yazar Sayısı	Yayın Türü/ Yayın İsmi/ Yayıncı/ Web of Science Araştırma Kategorileri	Kapsam/ Yöntem	BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi/Sonuç	Anahtar Kelime	Atıf
1. (Yusof et al., 2021)	Makale Kommunikasi- Malaysian Journal of Communication	Derinlemesine Görüşme Malezya'da tarım sektöründen 5	Yoksulluğa Son Katılımcıların Malezya'da tarımsal alanda yeniliklerin	Bürokrasi, komünal değerler, stratejik iletişim,	-

	Natl Univ Malaysia, Fac Social Sciences & Humanities İletişim	uzman ile, kurumlarının yenilikleri yaymakta kullandıkları iletişim stratejilerini belirleme amaçlı görüşmeler yapılmıştır.	topluma benimsetilmesi için stratejik iletişim faaliyetleri olarak kamuoyunun güvenini kazanmak için yerel kanaat önderlerinden yararlandıkları saptanmıştır.	uzmanlar, inovasyon	
2. (Serfontein-Jordaan & Dlungwane, 2021)	Makale Communitas/ Univ Orange Free State İletişim	Çoklu Örnek Olay Analizi Güney Afrika madencilik endüstrisinde KSS projeleri paydaş etkileşimi, sürdürülebilirlik kriterleri bağlamında çoklu örnek olaylar üzerinden incelenmiştir.	İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme Güney Afrika madencilik şirketlerinin projelerinin sürdürülebilirlik kriterlerini sağladığı ve bölge halkı başta olmak üzere dış paydaş etkileşimini güçlendirdiği saptanmıştır.	Stratejik iletişim, kurumsal iletişim, kurumsal sosyal sorumluluk, paydaş etkileşimi, sürdürülebilirlik, madencilik endüstrisi, Afrika	2
3. (Broad & Biltekoff, 2022)	Makale Environmental Communication-A Journal of Nature and Culture Taylor & Francis Routledge İletişim Çevre Araştırmaları	Literatür Taraması Bilim iletişimi modelleri tartışılarak, hücrel tarım özelinde kamuoyu etkileşimi ve güven inşasını merkezli bir modele ihtiyacı sorgulanmıştır.	Sorumlu Üretim ve Tüketim/Yoksulluğa Son Hücrel tarım tekniklerinin kamuoyuna aktarımı konusunda çoklu paydaş iletişimini ve etkileşimi merkeze alan, efektif bir bilim iletişimi modeli önerilmiştir.	Hücrel tarım, etkili model, bilim iletişimi, hücre kültürü et, sürdürülebilirlik	3
4. (Goel & Vishnoi, 2022)	Makale Tele Communication Policy Elsevier İletişim/Bilgi ve İletişim Teknolojisi/ Telekomünikasyon	Literatür Taraması Sürdürülebilir kentleşme ve sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda coğrafi bilgi sistemleri ve iletişim teknolojileri irdelenmiştir.	Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları Dijital eşitsizliklere rağmen, sürdürülebilir kentleşme amacıyla teknoloji transferi, kaynak ve yönetim kapasitesinin arttırılmasına yönelik öneriler getirilmiştir.	Sürdürülebilir-coğrafi bilgi iletişimi- sosyal-endüstriyel içerik, büyük veri analizi, kurumsal sürdürülebilirlik, iletişim alt yapısı	19

İlgili veri tabanında iletişim alanında üzerine en düşük düzeyde çalışma gerçekleştirilen alanın ekonomik sürdürülebilirlik olduğu görülmüştür. Dört çalışmanın 2'si 2021, diğer 2'si ise 2022

yılında gerçekleştirilmiştir. Tamamı dergi makalesi olan çalışmaların yazar dağılımına bakıldığında, iki tanesinin 2, diğer ikisinin de 3 yazarlı olduğu görülmektedir.

Taylor & Francis Routledge ve Elsevier gibi prestijli yayın kuruluşları ile, Malezya merkezli bir üniversite dergisine ait bir yayının da bu kategoride olduğu görülmektedir. Web of Science araştırma kategorileri açısından yayınlar incelendiğinde, dergilerden ikisinin farklı alanları kapsayan inter disiplinler bir yapısı olduğu saptanmıştır.

Dört çalışmadan 2'si literatür taraması, 2'si ise analiz/araştırma içermekte olup; içerik analizi yönteminin kullanıldığı araştırma stratejik iletişim, çoklu örnek olay analizinin gerçekleştirildiği çalışma KSS ile bağlantılıdır. Literatür taraması yapılan çalışmalardan biri bilim iletişimi, diğeri ise yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı alt yapı imkanlarına odaklanmaktadır.

BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri bağlamında çalışmalar incelendiğinde, yoksulluğa son hedefi ile bağlantılı 2, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme ile sürdürülebilir şehir ve yaşam alanlar ile bağlantılı birer çalışma saptanmıştır. Yoksulluğa son hedefinin sosyal sürdürülebilirlik alanı ile de bağlantılı olduğu düşünüldüğünde, ekonomik sürdürülebilirliği merkeze alan çalışmaların bir bölümün sosyal bir yönü de olduğu; ancak hücresel tarım, tarım, madencilik gibi alanlarda iktisadi kalkınmayı merkeze aldıkları görülmektedir. Ancak, sanayi, yenilikçilik ve alt yapı ile gibi iktisadi sistemle bağlantılı konuların ilgili veri tabanında, iletişim alanında yüksek bir araştırma alanı bulunmadığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler analiz edildiğinde ise, sürdürülebilirlik anahtar kelimesinin ortak olarak kullanıldığı, ancak konu çeşitliliğine bağlı olarak diğer anahtar kelimelerin sosyal sürdürülebilirliğe benzer bir biçimde dağınık bir yapı gösterdiği görülmektedir. Çalışmalardan 1 tanesi hiç atıf almamış olup, en fazla atıf sayısı taramanın yapıldığı dönemde (1-30 Mayıs 2023) 19 olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada, Web of Science veri tabanında, 2021-2022 yılları arasında, iletişim alanında "sürdürülebilirlik" ve "iletişim" anahtar kelimelerini içeren ve BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen akademik çalışmalarda ön plana çıkan tema ve yöntemleri keşfetmek amaçlanmıştır. Analiz sonucunda, çevresel sürdürülebilirlik üzerine gerçekleştirilen çalışmaların (17), sosyal sürdürülebilirlik alanında gerçekleştirilen çalışmalara (10) kıyasla daha yüksek olduğu ve en düşük düzeyde araştırma yapılan alanın ekonomik sürdürülebilirlik (4) olduğu saptanmıştır.

Araştırma sonucunda, çevresel sürdürülebilirlik alanında yapılan çalışmaların tamamının makale formatında yayınlandığı ve dergilerin ağırlıklı olarak Taylor & Francis Routledge kaynaklı olduğu, çalışmaların iletişim ve çevre üzerine inter disiplinler bir özellik taşıdığı, 15'inin araştırma/analiz makalesi olarak kaleme alındığı ve özellikle çevresel sürdürülebilirlik alanında karma yöntem kullanıldığı saptanmıştır. Üç çalışmada ağ analizi/ ağ haritalandırma gibi iletişim çalışmaları alanında son dönemlerde ön plana çıkan bilgisayar destekli araştırma yöntemlerine de yer verildiğinin saptanması, alanın yenilikçi ve yaratıcı yöntemleri benimseme eğilimi gösterdiğini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri açısından çalışmalar irdelendiğinde ise, 14'ünün iklim eylemini merkeze aldığı görülmektedir. Bu durum, dünya gündeminde yer alan iklim değişikliği konusunun iletişim araştırmaları içerisinde temsil alanının yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak, temiz enerji, su altı ve kara yaşamının korunması gibi hedeflere yönelik çalışmaların yetersizliği, iletişim çalışmalarında çevresel sürdürülebilirliğin tek boyutlu ele alındığı ortaya koymaktadır.

Bu alanda saptanan önemli bir bulgu da çevresel sürdürülebilirliğe pozitif açıdan yaklaşan çalışmaların gelişmiş ülkeler kaynaklı olmasına karşın; gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerin konuya yönelik bakış açısının ilgili çalışmalarda sınırlı temsil ve eleştiri imkânı elde etmesidir.

Sosyal sürdürülebilirlik ile ilgili iletişim çalışmalarının ise biri hariç tamamının makale formatında, Taylor & Francis Routledge ve Springer gibi prestijli yayın kuruluşları kaynaklı olduğu görülmüştür. Çalışmalar işletme, dil bilimi, felsefe, bilişim gibi alanlarla bağlantılı olarak inter disiplinler bir yapı gösterdiği saptanmıştır. Analizde, incelenen on çalışmadan 7'sinin araştırma/analiz makalesi olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda nicel ya nitel tek bir metodun kullanıldığı ve çalışmalarının genelinin eğitimde nitelik hedefini merkeze aldığı görülmektedir. Yoksulluğun engellenmesi, eşitsizliklerin azaltılması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi sürdürülebilirlik hedeflerinin iletişim alanında yeterince irdelenmemesi, sosyal sürdürülebilirliğin de çok boyutlu olarak ele alınmadığını ortaya koymaktadır. Çalışmada saptanan bir diğer önemli bulgu, yeni iletişim teknolojileri ve eğitimde nitelik çalışmalarının Batı merkezli olarak gerçekleşmesi ve gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin temsil oranının kısıtlılığıdır. Ancak, Batı merkezli çalışmalarda iletişim araştırmalarında ve bilim iletişiminde sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağı sorunsalının da irdelenmesi; iletişim alanında sürdürülebilirliğin akademik bir tartışma alanı yarattığını göstermektedir.

Ekonomik sürdürülebilirlik ise iletişim alanında üzerine en düşük düzeyde çalışma gerçekleştirilen alandır. Ancak araştırmalar, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlikle bağlantıları kapsamında, bilgi ve iletişim teknolojisi, telekomünikasyon ve çevre araştırmalarını kapsayan disiplinler arası bir özellik taşımaktadır. Nicel veya nitel tek bir araştırma metodunun kullanıldığı çalışmalarda analiz/değerlendirme ve araştırma çalışmalarının dağılımı eşittir. Bu çalışmaların; hücresel tarım, tarım, madencilik gibi alanlarda iktisadi kalkınmayı merkeze aldıkları görülmektedir. Ayrıca çalışmalarda sanayi, yenilikçilik, alt yapı gibi iktisadi sürdürülebilirliğin temel yapı taşlarını oluşturan hedeflere yer verilmemesi, iletişim araştırmaları açısından bir boşluk oluşturmaktadır.

Uygulama alanında, sürdürülebilirlik konusundaki trendler merkeze alındığında, çevresel sürdürülebilirlik üzerine gerçekleştirilen çalışmaların bir kısmının, konunun medyada etik ve doğru temsili ve farklı paydaş gruplarının konuyla ilgili ikna edilmesi sürecini merkeze aldığı görülmektedir. Bu bağlamda, sektörel trendlerle, çevresel sürdürülebilirlik alanında gerçekleştirilen iletişim araştırmalarının uyum gösterdiği görülmektedir. Analiz sonuçları, Tölkies'in (2018) turizm sektöründe sürdürülebilirlik konulu akademik çalışmaları incelediği ve bu alandaki araştırmaların çevresel sürdürülebilirliğe odaklandığını saptadığı çalışması ile uyum göstermektedir. Ancak, yeşil aklama gibi kamuoyunun gündemini meşgul eden bir sorunsalın son dönem iletişim araştırmalarına yeteri düzeyde yer verilmediğinin saptanması, bu çalışmanın önemli bir bulgusudur. Hoy'un da (2023) vurguladığı üzere sosyal sürdürülebilirlik konusunun giderek gündeme gelmeye başladığı göz önüne alındığında, ilgili bilimsel çalışmalarda, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik üzerine gerçekleştirilen çalışmaların niceliksel azlığı, alan yazında bir boşluk ve sektörel kopukluğa işaret etmektedir. Bu bulgular, Meseguer-Sánchez et al.'un (2021) sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk konulu araştırmaları incelediği ve sosyal sürdürülebilirlik alanındaki çalışmaların artış gösterdiğini saptadığı bibliyometrik analiz sonuçları ile birlikte okunduğunda; iki araştırma arasında farklar olduğu görülmektedir. İki analiz sonuçları karşılaştırıldığında, Meseguer-Sánchez et al.'un (2021) sosyal sürdürülebilirliğe yönelik çalışmaların artış göstermesine karşın Web of Science veri tabanı özelinde, inceleme döneminde, BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma

Hedeflerinin sosyal boyutuna odaklanan akademik çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Canon, Boyle, & Hepworth'ün (2022) sürdürülebilirlik alanında toplumsal farkındalığı yükseltmek için araştırma ile uygulama alanını birbirine bağlayan çok boyutlu stratejiler gerçekleştirilmesi gerektiğini önerisini getirdiği bibliyometrik analiz verileri ile bu çalışmadaki sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik alanında saptanan akademik çalışmaların niceliksel olarak daha kısıtlı olduğu bulgusu ile birlikte okunduğunda, sektör ve akademi iş birliklerinin artırılmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Üç sürdürülebilirlik boyutu içerisinde de anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde ise, en fazla yer verilen anahtar kelimenin “sürdürülebilirlik” olduğu, ancak konu çeşitliliğine nedeni ile diğer anahtar kelimelerin dağınık olduğu saptanmıştır. Atıf sayısı açısından ise, her üç boyutta da alanı çok boyutlu olarak ele alan ve uygulama/araştırma alanlarına yönelik öneriler getiren eserlerin etki gücünün daha yüksek olduğu görülmüştür.

İletişim çalışmaları alanında sürdürülebilirlik ve boyutlarına yönelik bütüncül bir perspektifle yaklaşmayı amaçlayan bu çalışma sonucunda elde edilen verilere bağlı olarak; iletişim alanında gelecekte olması muhtemel dönüşümler bağlamında, araştırmacılar ve bilimsel yayın kuruluşlarına yönelik öneriler getirilmiştir. Ekonomik sürdürülebilirlik üzerine gerçekleştirilen çalışmaların azlığı; sürdürülebilirliğin tüm boyutlarının iletişim alanında, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olarak birkaç boyut içerisinde incelenmesi; iletişim bilimleri alan yazınında bir boşluk oluşturmaktadır. Analizde ilgili literatüre yönelik saptanan bu boşluk, gelecek dönem araştırmacıların sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri üzerine gerçekleştirebilecekleri akademik çalışmaları bu boşlukları giderecek bir biçimde yapılandırılmaları açısından yol gösterici olma potansiyeli taşımaktadır.

Yeni iletişim teknolojilerinin gelişimi ile, iletişim araştırmalarında karma yöntem kullanımı ve bilgisayar destekli programlarla araştırma yapılmasının giderek bir gereklilik haline geldiği ve bu gerekliliğinin etkisinin gelecek dönemlerde giderek artacağı düşünüldüğünde; mevcut ve potansiyel araştırmacıların farklı araştırma yöntemlerini ve teknolojik olanakları bir arada kullanabilmek için dijital ve teknik becerilerini geliştirmesi gerekmektedir. Bu analizin, iletişim alanında sürdürülebilirlik ve BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilgili gelecek dönem yapılacak çalışmalara da kullanılan yöntemler, irdelenen temalar ve çalışma konuları açısından bir kaynak oluşturarak Türkçe alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca gelecek çalışmaların daha geniş yıl aralığı ele alınarak yapılması, sürdürülebilirlik boyuları ve BM Gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin çalışmalardaki dağılımı daha net göstermesine yardımcı olacaktır.

Sürdürülebilirliğin üç boyutunu ele alan çalışmaların genel olarak inter disiplinler bir özellik taşıması bağlamında, farklı araştırmacılar ve alanlar arası işbirliğini merkeze alan çalışmaların, prestijli yayın kuruluşlarında yayın olanağı yükselmektedir. BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olarak gelişmiş ülke ve seçkin yayın kuruluşlarının alanda baskınlığı görülmekle birlikte, bu hedeflerin ulusal dergilere/yayınlarına eklenmesi ve diğer ülkeler merkezinde de çok boyutlu, karşılaştırmalı çalışmalar yapılması hem görünürlüğü yükseltme hem de iletişim çalışmalarında Batı egemenliğinin kırılması açısından önem arz etmektedir.

Tüm dünyanın içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve çevresel problemler göz önüne alındığında; gelecek yüzyılda sürdürülebilirlik konusunun küresel, ulusal ve yerel düzeyde öneminin artma ihtimali yükselmektedir. Bu nedenle, sürdürülebilirliğin, iletişim disiplininin hem uygulama hem de araştırma alanında etkisinin artacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla, sürdürülebilirlik konusunda uygulama alanında ön plana çıkan trendleri de irdeleyen akademik

çalışmaların gerçekleştirilmesi, ilerleyen dönemlerde iletişim araştırmalarında sektör ve akademi arası kopukluğun giderilmesi ve işbirliklerinin geliştirilerek; yaşanabilecek olası değişikliklere uyum sağlanmasını kolaylaştıracaktır.

Açıklamalar

* *Etik Kurul Onayı*: Araştırma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

* *Yayın Etiği*: Bu çalışma, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında belirtilen kurallara uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, makale intihal tespit yazılımlarıyla (Turnitin / iThenticate) taranmış ve herhangi bir intihal tespit edilmemiştir.

* *Yazar Katkı Oranı*: Her iki yazarın katkı oranı %50'dir.

* *Çıkar Çatışması*: Çalışmanın yazar(lar)ının herhangi bir kurum veya bu kurumun çalışanlarıyla araştırmayı etkileyebilecek düzeyde doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir finansal, ticari, hukuki veya profesyonel ilişkisi/çıkışı söz konusu değildir.

* *Akademik Finansal Destek*: Çalışma; herhangi bir akademik finansal destek kuruluşu (TÜBİTAK, BAP, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, vs.) tarafından desteklenmemiştir.

* *Yazar Beyanı*: Çalışma bir tezden üretilmemiş ve herhangi bir kongre/ sempozyum/ konferansta sunulmamıştır.

Structured Extended Abstract

Research Background & Problem

Communication studies are essential for multi-dimensional access to sustainability goals in the field of practice (Genç, 2017); studies examining how sustainability, which is predicted to become an increasingly important field in the next century, is handled within the framework of the communication discipline (Canon et al., 2022; Meseguer-Sánchez et al., 2021) are limited in the literature. So, this study aims to contribute to the Turkish literature on emerging trends and research in this field by examining academic studies on sustainability in the Web of Science database and drawing a framework of scientific studies on sustainability in the field of communication to determine the level of connection of these studies with current and possible developments in the field of application and to create a resource for future research.

Research Methodology

In the research, the keywords "sustainability" and "communication" are scanned in the Web of Science in the 2021-2022 period, and the results obtained are limited to the "communication" field. In addition, the fact that the database allows a classification that includes the UN's sustainable development goals to be achieved by 2030 (Clarivate, 2023; UN, 2023) is decisive in limiting the analysis to studies containing these goals. The criteria used in the analysis were determined based on studies focusing on more specific areas of study in the field, considering the limited bibliometric analyses (Corbin & Strauss, 2014; Kırıl, 2020) examining sustainability studies in communication. Depending on the research criteria, 48 documents are accessed in the relevant database, and as a result of examining the titles, abstracts, and contents of the studies, 17 documents are excluded from the review, and 31 documents are examined. So, the relevant studies are examined using the bibliometric analysis method in the context of variables such as the number of authors, scope/method, research field, result, keywords, and number of citations.

Research Results

As a consequence of the analysis, it is determined that the number of studies on environmental sustainability (17) is higher than the studies on social sustainability (10), and the field with the lowest level of research is economic sustainability (4). Also, it is concluded that all studies in the field of environmental sustainability are published in article format, studies in this field have an interdisciplinary feature at the intersection of communication and environmental research, fifteen of the structured studies are written as research/analysis articles and qualitative and quantitative data collection techniques are used together as a mixed method in most of the studies. It has been determined that except one communication studies on social sustainability are in article format, originate from prestigious publishing institutions such as Taylor & Francis Routledge and Springer, and have an interdisciplinary structure in connection with fields such as business, linguistics, philosophy, and informatics, qualitative and quantitative data collection techniques are used solely, seven of the structured studies are written as research/analysis articles. As a result of the analysis, it is seen that economic sustainability was the area with the lowest level of research in the field of communication. However, studies in this field have an interdisciplinary feature, covering information and communication technology, telecommunications, and environmental research, in line with their connections with social and environmental sustainability. In this field, argumentative and research studies show an equal distribution. When the three dimensions of sustainability are examined in connection with the UN Sustainability goals, it is seen that environmental sustainability studies focus on climate action, and social sustainability studies focus on quality in education. In this context, it has been determined that examining social and environmental sustainability in one or several dimensions in the field of communication in connection with the United Nations Sustainable Development Goals creates a deficiency.

Conclusion & Discussion

In conclusion, it is suggested that the research gap was created due to the insufficient number of studies in the field of economic sustainability and the representation of the United Nations Sustainable Development Goals in one dimension or a few limited dimensions in studies focusing on all three dimensions should be filled in future communication studies. Additionally, depending on the analysis results, it has been suggested that collaborations between different researchers and fields should be developed in the context that studies addressing the three dimensions of sustainability generally have an interdisciplinary feature. Also, academic studies should be conducted to examine the prominent trends in the field of sustainability practice, eliminate the disconnection between the sector and academia in communication research in the future, and develop collaborations.

Kaynakça

- Abbott, K. W. (2012). Engaging The Public And The Private In Global Sustainability Governance. *International Affairs*, 88(3), 543–564.
- Akbayır, Z. (2019). Halkla İlişkiler Perspektifinden Kurumsal Sürdürülebilirlik İletişimi ve Bir Örnek Olay İncelemesi. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 39-71.
- Aksoy Hazır, Ç. (2018). *Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilirlik Performansının Ölçümü*. Türkmen Kitabevi.

- Aktoprak, A., & Hursen, C. (2022). A Bibliometric And Content Analysis of Critical Thinking in Primary Education. *Thinking Skills And Creativity*, 44, 101029.
- Babacan, C., & Tektaş, N. (2022). Mekansal Ekonometri Alanında Yazılan Tez Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi. *Kafdağı*, 7(2), 39–53.
- Beşel, F. (2017). Türkiye’de Maliye Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2003-2017). *International Journal of Public Finance*, 2(1), 27–62.
- Borg, K., Curtis, J., & Lindsay, J. (2022). Communicating ‘Normal’ Behaviour: A Randomised Controlled Trial Experimenting With Plastic Avoidance Media Messages. *Communication Research And Practice*, 8(4), 291-307. <https://doi.org/10.1080/22041451.2022.2137244>
- Broad, G. M., & Biltekoff, C. (2022). Food System Innovations, Science Communication, and Deficit Model 2.0: Implications for Cellular Agriculture. *Environmental Communication*, 17(8), 868-874. <https://doi.org/10.1080/17524032.2022.2067205>
- Borgman, C. L., & Rice, R. E. (1992). The Convergence of Information Science And Communication: A Bibliometric Analysis. *Journal of The American Society for Information Science*, 43(6), 397-411.
- Borgman, C. L. (1989). Bibliometrics And Scholarly Communication: Editor's Introduction. *Communication Research*, 16(5), 583-599.
- Brüggemann, M., Kunert, J., & Sprengelmeyer, L. (2022). Framing Food In The News: Still Keeping The Politics Out of The Broccoli. *Journalism Practice*, 1-23. <https://doi.org/10.1080/17512786.2022.2153074>
- Brundtland, G. H. (1985). World Commission on Environment and Development. *Environmental Policy And Law*, 14(1), 26–30.
- Canon, C. R., Boyle, D. P., & Hepworth, K. J. (2022). Mapping Pathways to Public Understanding of Climate Science. *Public Understanding Of Science*, 31(6). <https://doi.org/10.1177/09636625221079149>
- Carbonell, A., Romero-Luis, J., Gértrudix, M., & Borges-Rey, E. (2022). Educating for A Sustainable Future Through The Circular Economy: Citizen Involvement And Social Change. *Comunicar*, 30(73). <https://doi.org/10.3916/c73-2022-02>
- Chen, S., & Zhao, Y. (2021). Ecological Civilization: A Blindspot in Global Media Coverage of China’s Environmental Governance. *Environmental Communication*, 16(2). <https://doi.org/10.1080/17524032.2021.1981419>
- Clarivate. (2023). *Web of Science*. <https://clarivate.com/>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures For Developing Grounded Theory*. Sage Publications.
- Coşkun, İ., DüNDAR, Ş., & Parlak, C. (2014). Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375–396.
- De Boer, G. J. (2000). *Sustainable Development Decision Making In China's Xishuangbanna Biosphere Reserve* University of Guelph.

- Diaconeasa, M. C., Popescu, G., Maehle, N., Nelgen, S., & Capitello, R. (2021). Media Discourse On Sustainable Consumption in Europe. *Environmental Communication*, 16(3), 352-370 <https://doi.org/10.1080/17524032.2021.1999295>
- Dirusso, C., & Myrick, J. G. (2021). Sustainability in CSR Messages On Social Media: How Emotional Framing And Efficacy Affect Emotional Response, Memory And Persuasion. *Environmental Communication*, 15(8). <https://doi.org/10.1080/17524032.2021.1933120>
- Dobbins, C. E., Gibson, K. E., & Lamm, A. J. (2021). Promoting Environmental Communication And Policy Formation: A Utilization-Focused Evaluation Approach. In *Environmental Communication* (Vol. 15, Issue 7). <https://doi.org/10.1080/17524032.2021.1938629>
- Doudaki, V., & Carpentier, N. (2022). Facebook Groups in Sweden Constructing Sustainability: Resisting Hegemonic Anthropocentrism. *Central European Journal of Communication*, 15(1), 52-71 [https://doi.org/10.51480/1899-5101.15.1\(30\).3](https://doi.org/10.51480/1899-5101.15.1(30).3)
- Evren, S., & Kozak, N. (2012). Türkiye’de 2000-2010 Yılları Arasında Yayımlanan Turizm Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, 12–15.
- Fonseca, A., & Castro, P. (2022). Thunberg’s Way in The Climate Debate: Making Sense of Climate Action And Actors, Constructing Environmental Citizenship. *Environmental Communication*, 16(4), 535-549. <https://doi.org/10.1080/17524032.2022.2054842>
- Fuertes, G., Zamorano, J., Alfaro, M., Vargas, M., Sabattin, J., Duran, C., Ternero, R., & Rivera, R. (2022). Opportunities of The Technological Trends Linked to Industry 4.0 For Achieve Sustainable Manufacturing Objectives. *Sustainability*, 14(18), 11118 <https://doi.org/10.3390/su141811118>
- Gallagher, J. R., & Beveridge, A. (2021). Project-Oriented Web Scraping in Technical Communication Research. *Journal of Business and Technical Communication*, 36(2), 231-250. <https://doi.org/10.1177/10506519211064619>
- Genç, R. (2017). The Importance of Communication in Sustainability & Sustainable Strategies. *Procedia Manufacturing*, 8, 511-516. <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2017.02.065>
- Ghani, N. A., Teo, P. C., Ho, T. C. F., Choo, L. S., Kelana, B. W. Y., Adam, S., & Ramliy, M. K. (2022). Bibliometric Analysis of Global Research Trends on Higher Education Internationalization Using Scopus Database: Towards Sustainability of Higher Education Institutions. *Sustainability*, 14(14), 8810. <https://doi.org/10.3390/su14148810>
- Godemann, J., & Michelsen, G. (2011). *Sustainability Communication—An Introduction*. Springer.
- Goel, R. K., & Vishnoi, S. (2022). Urbanization And Sustainable Development for Inclusiveness Using ICTs. *Telecommunications Policy*, 46(6), 102311. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2022.102311>
- Greco, S. (2022). Twitter Activists’ Argumentation Through Subdiscussions: Theory, Method And Illustration of The Controversy Surrounding Sustainable Fashion. *Argumentation*, 37(1), 1-23. <https://doi.org/10.1007/s10503-022-09579-1>
- Hawken, P. (2015). *The Ecology Of Commerce Revised Edition: A Declaration of Sustainability*. Harpercollins Publishers.

- Hawley, E., & Mocatta, G. (2022). "Fact-Based Dreaming" As Climate Communication. *Popular Communication*, 20(2), 91-104. <https://doi.org/10.1080/15405702.2021.1994576>
- Hentz, B. S., Lucia, B., & Vint, M. (2022). Critical Approaches to Sustainability in The Business Communication Classroom: A Developmental Perspective. *Business and Professional Communication Quarterly*, 85(1). 99-114. <https://doi.org/10.1177/23294906221074317>
- Herbst, S. (2008). Disciplines, Intersections, and The Future of Communication Research. *Journal of Communication*, 58(4), 603-614.
- Hoy, J. (2023). *Sustainability Communications: 2023 Trend Watching*. . <https://www.sefiani.com.au/2023/02/14/sustainability-communications-2023-trend-watching/>
- Huber, B., Lepenies, R., Quesada Baena, L., & Allgaier, J. (2022). Beyond Individualized Responsibility Attributions? How Eco Influencers Communicate Sustainability on Tiktok. *Environmental Communication*, 16(6), 713-722. <https://doi.org/10.1080/17524032.2022.2131868>
- Jalili, D. (2021). Using Trusted Intermediaries to Communicate Environmental Issues Across Security Forces. *Environmental Communication*, 16(1), 139-144. <https://doi.org/10.1080/17524032.2021.2000001>
- Ji, Y. G., Tao, W., & Rim, H. (2020). Mapping Corporate Social Responsibility Research In Communication: A Network And Bibliometric Analysis. *Public Relations Review*, 46(5), 101963.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170–189.
- Kumar, V., Tissenbaum, M. B., & Kim, T. (2021). Procedural Collaboration in Educational Games: Supporting Complex System Understandings in Immersive Whole Class Simulations. *Communication Studies*, 72(6), 994-1016. <https://doi.org/10.1080/10510974.2021.2011363>
- Kuşay, Y. (2019). *Sürdürülebilirlik İletişimi*. Eğitim Yayınevi.
- Lahtinen, K., Toppinen, A., Suojanen, H., Stern, T., Ranacher, L., Burnard, M., & Kitek Kuzman, M. (2017). Forest Sector Sustainability Communication in Europe: A Systematic Literature Review on The Contents and Gaps. *Current Forestry Reports*, 3, 173-187.
- LinkedIn. (2023). *What Are The Current Trends And Innovations in Online Communication Research Methods and Tools?* Retrieved 16.09.2023 from <https://www.linkedin.com>
- Martins, C., & Oliveira, L. (2021). Video Production for Social Network Dissemination: The Shoyce Brand Case. In *Advances in Design and Digital Communication: Proceedings of the 4th International Conference on Design and Digital Communication, Digicom 2020, November 5–7, 2020, Barcelos, Portugal* (pp. 498-509). Springer International Publishing.
- Mcgreavy, B., Haynal, K., Smith-Mayo, J., Reilly-Moman, J., Kinnison, M. T., Ranco, D., & Leslie, H. M. (2022). How Does Strategic Communication Shape Transdisciplinary Collaboration? A Focus on Definitions, Audience, Expertise, and Ethical Praxis. *Frontiers in Communication*, 7, 831727. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2022.831727>

- Meral, E., Teke, D., Güler, M., & Basci Namli, Z. (2020). General Trends of Studies on Flipped Classroom Model: Bibliometric Mapping And Content Analysis. *International Online Journal of Education And Teaching*, 8(2), 564–587.
- Meseguer-Sánchez, V., Gálvez-Sánchez, F. J., López-Martínez, G., & Molina-Moreno, V. (2021). Corporate Social Responsibility And Sustainability. A Bibliometric Analysis of Their Interrelations. *Sustainability*, 13(4), 1636. <https://doi.org/10.3390/su13041636>
- New Division. (2021). *Sustainability Communication Trends*. <https://www.thenewdivision.world/>
- Ofori-Parku, S. S., & Koomson, P. (2022). Corporate Sustainability as A Hegemonic Discourse of Globalization: The Discourse-Historical Approach as A Critical Issues and Stakeholder Analysis Tool. *Public Relations Review*, 49(1), 102275. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2022.102275>
- Osareh, F. (1996). *Bibliometrics, Citation Analysis And Co-Citation Analysis: A Review Of Literature I. Libri*. 46, 149-158.
- Özgen, E. (2022). Sürdürülebilirlik İletişimi ve Halkla İlişkiler. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi* (39), 1-4.
- Paisley, W. (1989). Bibliometrics, Scholarly Communication and Communication Research. *Communication Research*, 16(5), 701-717.
- Persaud, N., & Dagher, R. (2021). The United Nations: 2030 Sustainable Development Goals Agenda. In *The Role of Monitoring And Evaluation in The UN 2030 Sdgs Agenda* (pp. 1-41). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-70213-7_1
- Portney, K. E. (2015). *Sustainability*. MIT Press.
- Rabello, E. T., Gommeh, E., Benedetti, A., Valerio-Ureña, G., & Metze, T. (2021). Mapping Online Visuals of Shale Gas Controversy: A Digital Methods Approach. *Information Communication and Society*, 25(15), 2264-2281. <https://doi.org/10.1080/1369118x.2021.1934064>
- Şardağı, E. (2022). Sürdürülebilirlikte Eğitimin Rolü: Türkiye'deki Halkla İlişkiler Lisans Programları Üzerine Bir Araştırma. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 39, 197-215. <https://doi.org/10.17829/turcom.1021639>
- Saydam, A. (2016). *Sürdürülebilirlik-İletişimin Derin Mavisini*. Boyut.
- Serfontein-Jordaan, M., & Dlungwane, S. (2021). Achieving Sustainable Corporate Social Responsibility Outcomes: A Multiple Case Study in The South African Mining Industry. *Communitas*, 27., 1-20. <https://doi.org/10.18820/24150525/comm.v27.1>
- Sharma, S., & Ruud, A. (2003). On The Path to Sustainability: Integrating Social Dimensions into The Research and Practice of Environmental Management. *Business Strategy and The Environment*, 12(4), 205-214. <https://doi.org/10.1002/bse.366>
- Stoddart, M. C. J., Ramos, H., Foster, K., & Ylä-Anttila, T. (2021). Competing Crises? Media Coverage And Framing of Climate Change During The COVID-19 Pandemic. *Environmental Communication*, 17(3), 276-292. <https://doi.org/10.1080/17524032.2021.1969978>

- Şeref, İ., & Karagöz, B. (2019). Türkçe Eğitimi Akademik Alanına İlişkin Bir Değerlendirme: Web of Science Veri Tabanına Dayalı Bibliyometrik İnceleme. *Journal of Language Education And Research*, 5(2), 213–231.
- Thompson, D. F., & Walker, C. K. (2015). A Descriptive And Historical Review of Bibliometrics With Applications to Medical Sciences. *Pharmacotherapy*, 35(6), 551-559. <https://doi.org/10.1002/phar.1586>
- Tölkes, C. (2018). Sustainability Communication in Tourism—A Literature Review. *Tourism Management Perspectives*, 27, 10-21.
- UN. (2023). *17 Goals*. <https://Sdgs.Un.Org/Goals>
- Wagenknecht, K., Woods, T., Nold, C., Rüfenacht, S., Voigt-Heucke, S., Caplan, A., Hecker, S., & Vohland, K. (2021). A Question of Dialogue? Reflections on How Citizen Science Can Enhance Communication Between Science And Society. *Journal of Science Communication*, 20(3). <https://doi.org/10.22323/2.20030213>
- Weaver, C. K. (2021). Research at The Academy-Societal Interface: A Response to Future-Proofing Open Communication in The Communication Disciplines in Australia And New Zealand. *Communication Research And Practice*, 6(4), 331-341. <https://doi.org/10.1080/22041451.2021.1890883>
- Weder, F. (2022). #Finaltrashtination. An Art-Based Intervention To Collaboratively Generate Conversations About Climate Change. *Journal Of Science Communication*, 21(2), N05. <https://doi.org/10.22323/2.21020805>
- Welzenbach-Vogel, I. C., Werling, K., Barkela, B., & Milde, J. (2021). Plastics in Mass Media. A Content Analysis of German Media Coverage of Plastic-Associated Risks And Sustainable Alternatives to Plastics. *Environmental Communication*, 16(2), 179-194. <https://doi.org/10.1080/17524032.2021.1979618>
- White, L., & Lee, G. J. (2009). Operational Research and Sustainable Development: Tackling The Social Dimension. *European Journal of Operational Research*, 193(3), 683-692.
- Wu, M., Long, R., Bai, Y., & Chen, H. (2021). Knowledge Mapping Analysis of International Research on Environmental Communication Using Bibliometrics. *Journal of Environmental Management*, 298, 113475.
- Yusof, N., Ramli, R., & Ruangnapakul, N. (2021). Balancing Bureaucracy and Communal Values in Diffusing The Innovation Process: Strategic Communication Challenges from The Malaysian Perspectives. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 37(4), 326-342. <https://doi.org/10.17576/jkmjc-2021-3704-19>
- Yükselen, Y. (2020). *Pazarlamanın Yeni Paradigması Sürdürülebilirlik*. Detay.